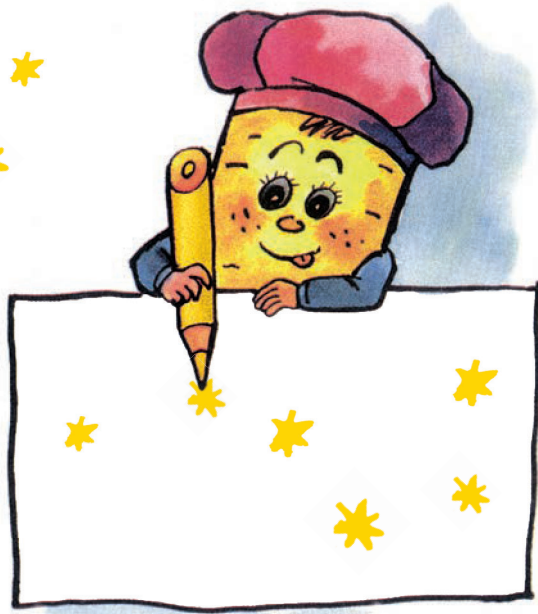

AKO
STOPLÍK
DO ŠKOLY
CHODIL-NECHODIL
HANA PONICKÁ

ilustrovala Božena Plocháňová

✓ AKO*
STOPLÍK
* * * DO ŠKOLY
CHODIL-NECHODIL

Copyright © Hana Ponická, dedičia

Illustrations © Božena Plocháčňová, dedička

Slovak edition © Vydavateľstvo Slovart, spol. s r. o., Bratislava 2024

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná ani šírená v akejkoľvek forme alebo akýmikoľvek prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-6567-2

✓ Hana Ponická

Ako STOPLÍK

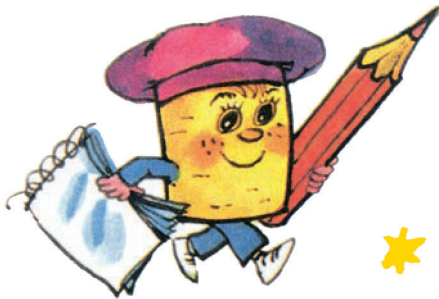
do školy
chodil-nechodil

ilustrovala Božena Plocháčková

slovar

Prvá část

Prvé rozprávanie o jazykoch zaviazaných a rozviazaných

Pani učiteľka vstúpila do triedy a vidí: žiaci sedia pekne vystretí, ako keby nie druhý, ale už aspoň dvadsiaty druhý deň chodili do školy! Chytrý sa to naučili! Stačilo raz povedať, a už to vedeli! Len ten Štoplík sa nejako čudne vrtí v prvej lavici. A čo to má v ústach?

– Prečo si obviazaný? – spýtala sa pani učiteľka Štoplíka.

– Bolia ťa uši?

Štoplík pokrútil hlavou, že nie.

– Tak azda zuby?

Štoplík zasa nič.

– No čo, – povedala pani učiteľka, – po vyučovaní ťa zavediem ku školskému zubnému lekárovi...

Štoplík si strhol z tváre šatôčku a zvolal:

– Mňa nič nebolí! Ja sa len bojím!

– Ale, – krútila teraz hlavou pani učiteľka, – nášho zubného lekára sa nemusíš báť, lebo on vrta bezbolestne, vôbec to nebolí!

– Ja sa pána doktora nebojím. Ani zuby ma nebolia. Ja sa bojím len červeného jazyka: že mi ho dáte, ak čo len slovo

poviem! – vykrikol Štoplík a odfúkol si. O chvíľu sa od neho všetci dozvedeli, ako Štoplíka a Ivka vystrašil pri raňajkách Fedor: povedal im, že keď len „ň“ povedia v triede počas vyučovania, pani učiteľka im vraj hneď ovinie okolo krku červený papierový jazyk dlhý až po zem. Aj to hovoril, že potom s tým jazykom budú musieť chodiť cez prestávku po chodbe a celá škola sa im bude smiať; preto si Štoplík previazal ústa, aby náhodou ani len „ň“ nepovedal.

– No vidíš, povedal si, a nijaký červený jazyk som ti nedala, – smiala sa pani učiteľka. – Alebo ti mám nejaký vystrihnúť?

Potom však deťom povedala, ako je to naozaj: že sa veru neslobodno len tak hocikedy ozývať, hocičo rozprávať. V triede sa treba vždy hlásiť a bez hlásenia možno hovoriť iba vtedy, keď pani učiteľka dakoho sama vyvolá!

Hneď aj vyskúšala, či si to deti zapamätali. Začala ich vyvolávať jedného za druhým, každý mal o sebe niečo povedať: napríklad, kde býva, koľko má súrodencov alebo čo robia jeho rodičia, či kde bol cez prázdniny, alebo hocičo o sebe, aby sa spoznali. Niektorí povedali len jednu celkom maličkú vec, iní trochu viac, tretí i dve veci o sebe a tak ďalej. Niektorí hovorili tak ticho, že im ledva bolo rozumieť, druhí hovorili celkom nahlas. Najväčšmi sa okúňal Radko z tretej lavice: darmo ho pani učiteľka posmeľovala, len sa červenal a bolo mu pritom vidieť pehy, ktoré mu inak na tvári nebolo poznať. No pani učiteľka ho už nenútila a vyvolala Štoplíka.

Štoplík sa už nebál, smelo si pustil svoj maličký jazýček na dlhú-predlhú prechádzku. Počúvajte i vy:

– Ja bývam u Ivka a Fedora a rád by som mal aj ja svojich rodičov Štoplíkov, aj nejakých bratov a sestričky Štoplíkov a Štoplíčky, ale nemám, ani kamarátov Štoplíkov nijakých nemám, ba ani neviem, či niekde ešte žijú nejakí Štoplíkovia, ako som ja, lebo hádam niekde predsa len žijú, hádam len nie som sám na svete. A my sme s Ivkom a Fedorom cez prázdniny boli v Tatrách, veď som o tom už rozprával pánu redaktorovi časopisu Pre naše deti. Potom sme z Tatier cestovali do Bratislavy, ale ja som vyletel z vlaku na šarkanovi a letel som na ňom nad mestami, dedinami, poľami a lúkami, a potom ma jedna veľká vrana zobrala na chrbát, možno to bola tá, čo voľakedy Janka Hraška chcela zhltnúť... No a potom ma aj vojak Tomáš zobral na svojom nákladom aute do kasárni a v tom aute viezol také kanóny, z ktorých by celkom určite boli veľmi pekné ďalekohľady, keby sa ich dakomu chcelo prerobiť...

– No, – prerušila Štoplíka pani učiteľka, – vidím, vlastne počujem, že sa ti ten zaviazaný jazyk poriadne rozviazal. Ale veď ešte uvidíme, či z tých zážitkov dačo nakreslíš! Lebo teraz ideme kresliť...

Rozdala výkresy aj farbičky a každý kreslil, čo si z prázdnin najlepšie zapamätal. V triede bolo zasa také ticho, že bolo počuť poletovať ešte aj muchu Tulu a muchu Želu, ktoré celé dva mesiace prázdnin čakali v triede na prvákov, nedali sa vyhnať nijakou metlou, a teraz boli celé preč od radosti, že sú už

deti tu, a tak veselo poletovali a pozerali, čo kreslia. Nad Radkom však poplašené zakrúžili a hneď odleteli.

Radko totiž nakreslil velikánskeho leva! Lev na výkrese otváral veľkú papuľu a plieskal chvostom.

Lev vyzeral ako živý, ale Radko ešte stále nehovoril. Nechcel povedať pani učiteľke, kde leva videl, keď ho vie tak pekne nakresliť. No aj tak mu pani učiteľka dala na prvý školský výkres hviezdičku.

Potom si pani učiteľka obzrela aj ostatné výkresy. Zavše musela kresby aj lúštiť. Niektoré aj opravila, a hneď sa dalo uhádnuť, čo je na nich nakreslené. Len so Štoplíkovým výkresom si nevedela rady: nič na ňom nevedela uhádnuť. Boli to samé haky-baky, šípy, kruhy, vlnovky.

– Tak čo si to vlastne chcel nakresliť? – spýtala sa pani učiteľka Štoplíka.

– To sú predsa vrchy, nad vrchmi hromy bijú, pod bleskami a hromami sa stromy ohýbajú, a tuná sa rozliat vodopád a roztrhol širokú tatranskú Cestu slobody napoly, naozaj, jaj, či to len bola vtedy strašná búrka, celé stromy vytrhávala a prenášala. – Štoplík sa rozrečnil, nebolo ho možno zastaviť, a tak mu pani učiteľka dala radšej rýchlo veвериčku na výkres, aby už stíchol.

– To máš za rozprávanie, – povedala, – za kreslenie by som ti mala dať prasiatko! – Vtom zazvonil zvonec a bola prestávka.

Deti vybehli na dvor, a tu prekvapenie! Na dvore ich čakal psík Krasokorčuliar a kocúr Čertík! Hneď začali brechať-mňaukať, že ich už dva dni hľadajú, lebo v škôlke ich nenašli. Ach, ako dobre, že ich konečne zasa majú. Hneď sa s nimi začali naháňať

po dvore, no len čo začali, už aj zazvonil školský zvonec, lebo bol koniec prestávky, a deti bežali dnu. Aj Čertík so psíkom Krasokorčuliarom sa rozbehli, ale ešte pred brámkou ich zastavil pán školník.

– Mačky a psy nemajú v škole čo hľadať! – povedal a ukázal im hustú prútenú metlu.

Čertík a psík Krasokorčuliar pozreli na deti, ale tie si ich už nevšimli, bežali ďalej do chodieb. Čertík zvesil chvost, Krasokorčuliar zvesil aj hlavu. Taká hanba! Metlou na nich! Už nikdy do školy neprídu.

Druhé rozprávanie

o tom, ako chcel Štoplík Radka odkliať

Už týždeň chodili prváci do školy, keď Radko konečne prehovoril. A stalo sa to na hodine kreslenia. Pani učiteľka chodila medzi lavicami a pred Radkom zrazu zastala.

– To je pekné! – povedala a zdvihla jeho výkres.

– To je, prosím, Bosorka! – vyhrkol natešený Radko.

– Koza, však? – zasmiala sa pani učiteľka.

Radko očervenel ako paprika, na tvári mu vyskočili pehy a belasé oči mu hnevливо stmavli. Už ani slovko nepovedal.

Darmo sa ho pani učiteľka vypytovala, kde má tú kozu, Radko len do zeme pozeral a za svet by už slovko nepovedal.

Štoplík si cez prestávku sadol na lavičku pod stromom a rozmýšľal: Prečo ten Radko tak čuší? A prečo kreslí samé zvieratá? A tak presne? A pritom kozu nazve Bosorkou! Asi to bude naozajstná bosorka!

– Už to viem! – vyskočil z lavičky. Musí to niekomu povedať. Uvidel Evku, Radkovu susedku v lavici.

– Ja ti niečo poviem, Evka, – odtiahol Štoplík Evku nabok a vzrušene jej šepkal. – Bosorka Radka zakliala, aby nehovoril!

Ona je cez deň kozou, aby ľudia nič nezbadali. Ale ja ho od nej odkľajem!

Evka sa čudovala, oči-ústa otvárala.

– Pôjdem za Radkom až do zakliateho zámku, v ktorom býva... – pokračoval Štoplík.

– Radko predsa býva v Škovránčom údolí, viem to, – namietla Evka, – tam nie sú nijaké zámky.

– Čo ty vieš! Uvidím, až ta prídem.

– Vezmeš aj mňa?

– Bosorka by ešte aj teba mohla zakliať. A na mňa nijaké bosoráctva neplatia!

Keď popoludní vyšiel Radko zo školy na cestu, ani netušil, že ho Štoplík sleduje. Radko šiel vpredu a Štoplík stále za ním. Štoplík dával dobrý pozor, aby ho Radko nezbadal. Vedel, že by sa tak všetko pokazilo. Najprv prešli parkom. Prišli do Škovránčieho údolia. Prostriedkom údolia sa ťahala široká cesta, na jej druhej strane boli zalesnené svahy. Pomedzi listnaté stromy presvitali múry domov.

Radko pred cestou chvíľu čakal. Keď autá prestali uháňať, prešiel na druhú stranu. Len čo prešiel, opäť začali uháňať autá, a vtedy zasa Štoplík musel čakať. No pritom nespúšťal oči z Radka, ktorý sa práve uberal cestičkou doľava. Aha, tam bude asi jeho zakliaty zámok! zaradoval sa Štoplík.

Cesta sa zasa uvoľnila, Štoplík ňou prebehol a ocitol sa na tej istej cestičke ako Radko pred chvíľkou. A už videl vľavo aj bránku a za ňou stavbu. Tak nie zámok, ale len zakliaty dom, povedal si, no len čo si to povedal, rozľahol sa zôkol-vôkol

penikavý rev. Celá dolina zadunela a obloha zapraskala. Stromy sa rozhýbali, Štoplík sa roztriasol. Stihol si však všimnúť, že Radkom ten hurónsky rev ani nepohol. Radko si pokojne otváral bránku, a už šiel ku schodíkom, ktoré viedli do domu.

Pravdaže, pomyslel si Štoplík, Radko je už na také tresky-plesky navyknutý. Lebo to isto bosorka zakaždým vystrája, keď sa k domu dakto priblíži! A každý sa jej zľakne a ujde. Ale ja sa nezľaknem, pôjdem ďalej a Radka vyslobodím!

No nestihol dôjsť ani k bráne, zasa voľačo zrúкло, potom znovu niečo ostro zavyllo a zapišťalo, bolo to viac hlasov, bol to hotový koncert zvieracích hlasov.

– Tá to vie! – povedal si Štoplík, potom sa vystrel a vykročil. – Len si rev a krič, vrešti a trešti, ja sa ťa, bosorka, nebojím, mňa ty nezastrašíš! – povedal si polohlasne-pološepky, a hop! – vyskočil na kľučku zavretej bránky. Kľučka cvakla, bránka sa otvorila, Štoplík zoskočil, a už stál aj on na dvore bieleho domu. Radko bol už dnu. Štoplík sa poobzeral a nič zvláštne nevidel. Vtom sa však znovu ozvali všetky tie čudesné zvuky.

Štoplík vyskočil na spodnú haluz košatého orecha, z nej na vyššiu haluz a skryl sa v hustej korune stromu. Odtiaľ striehol, kedy a skade bosorka vyjde.

– Budeme sa pasovať! – zastrájal sa. – Skočím jej rovno na hlavu a omráčim ju!

Prikrčil sa a čakal.

Tretie rozprávanie, v ktorom sa odhalí tajomstvo bieleho domu

Netrvalo dlho a Radko vyšiel z domu na dvor, zamieril k drevenej stajničke, pootvoril dvierka a zvolal:

– Tak pod' von, Bosorka!

No prosím! Tak predsa len bosorka! Štoplík v korune orecha zatajil dych, vysúkal si rukáviky.

Ozval sa dupot a zo stajničky vybehla čierna koza so zelenými okáľmi, s bielou briadkou a bielymi pančuškami nad čiernymi kopýtkami. Natriasala hlavou, tancovala, až milá vec!

– Mňa ty neoklameš! – povedal Štoplík polohlasne, – viem ja dobre, čo si zač!

Koza zamekotala.

– Hej, teraz mééé, ale pred chvíľou si rumázgala, bola si opicou a šiekala si, bola si vlkom a zavýjala si, bola si levom a revala si, bola si, bola si, strašila si... – hovoril Štoplík ďalej.

– Ale teraz rýchlo, šikovne si vymyslieť správne zaklínadlo... Už to mám!

Bosorka poskakovala po dvore, zabehla aj pod orech, a vtom cup!, padlo jej voľačo na hlavu. Potriasla ňou, ale

darmo ju nakláňala i skláňala, nevedela si z hlavy to čudo striasť. Ba ešte ju aj za rohy chytilo a drmalo. Ešte mocnejšie mykla hlavou, nadhadzovala sa, ale čudo z orecha ju len ďalej za rohy drmalo, ba ešte aj, div divúci, vrieskalo pritom:

– Bosorka si bola, bosorka už nebudeš. Koza si, koza ostaneš!

Koza začala vyskakovať, chcela aj plot preskočiť, celý dvor obskákala. Zvalila kvetináče, pošliapala kvety a rozvláčila ich po dvore. Prevrátila aj kaďu s dažďovou vodou: voda sa rozliala, tiekla jarčekom cez celý dvor. Rozutekali sa sliepky, rozlietali sa holuby, aj kohútik-lilipután lietal, aj kocúr Teofil lietal, všetko pišťalo, jačalo a medzitým lietala koza so Štoplíkom medzi rohmi.

Radko sa najprv smial, ale keď koza rozniesla kopytami kvety z kvetináčov, prevrátila kaďu a porozbýjala, čo kde bolo zo skla alebo z pálenej hlíny, už sa prestal smiať. Rozkričal sa i na Štoplíka, či sa zbláznil, že tú kozu načisto pojaší. Štoplík myslel, že bosorka je už dobre odkliata, nuž ju pustil, vyskočil na orech a odtiaľ ešte na ňu pokrikoval:

– Tak už si len koza, už nebudeš ani lev a nebudeš ani vlk, ani opica, a Radka už nebudeš držať zakliateho. Už je Radko odkliaty, už hovorí, ba kričí, sláva!

Radko chytil kozu, hladkal ju a upokojoval:

– No, Bosorčička moja, nič sa neplaš, neboj sa, Štoplík sa len pohral s tebou, na, tu máš, – a viedol kozu k plnému válovcu a priviazal ju o kôl.

Štoplík zoskočil zo stromu. Čože? Radko sa mu ani slovom nepoďakuje? Ba ešte sa mu i posmieva? Takíto teda bývajú zakliati, keď ich druhí odkľajú? Ani len nepoďakujú, ba ešte sa

tým druhým aj vysmejú? Alebo... alebo... Radko už zabudol, že bol zakliaty? No čo! Hlavné je, že Radko už hovorí, že bude aj v škole hovoriť, teraz už isto pekne porozpráva, skade pozná tak dobre leva aj iné zvieratá, čo ich tak pekne kreslí. To bude v škole čudovania!

Radko naozaj už celkom normálne rozprával; spytoval sa Štoplíka, ako k nemu trafil, prečo vlastne prišiel, a keď mu na to Štoplík neodpovedal, Radko sa rozosmial.

– No to je dobré! – povedal, – tak mňa si odklial, a teraz si ty ostal zakliaty, keď nehovoríš.

– Ja nie som zakliaty, – povedal Štoplík, no potom si to premyslel a doložil už milšie: – Hlavné je, že ty už hovoríš!

– Ja som i predtým hovoril, – povedal Radko.

– Ale nie v škole! – chytal ho za slovo Štoplík.

– No keď som tam najprv nikoho nepoznal. Ja som predtým ani do škôlky nechodil.

– Čo si teda robil celé dni?

– No bol som s mamičkou, ona bola chorá. Potom bola veľmi chorá a odviezli ju. Už ju nemám. A odkedy ju nemám, som vždy s oteckom, alebo aj sám, alebo ideme spolu do zoologickej záhrady.

– No vidíš, – povedal Štoplík, – a ja ani ocka nemám. A do zoologickej záhrady si len tak chodil? To ocka baví?

– On tam predsa pracuje, chová zvery.

O chvíľu prišiel domov aj Radkov otec. Hneval sa, keď uvidel prevrat na dvore. Radko so Štoplíkom museli všetko upratať, zamiešť, poodkladať. Až potom si písali úlohy a šli spať.

Radko hneď zaspal, no Štoplíkovi sa zdalo, že čosi počuje. Potom ten čudný ťahavý zvuk prešiel do hlasného revu. Štoplík sa naľakal. Nie je to zasa Bosorka? Nechce znovu zakliať Radka? Podrmal Radka za plece.

Radko sa posadil na posteli, pretrel si oči, chvíľu počúval a potom povedal:

– Ved' je to náš Tartas! Nedávno ho priviezli z Afriky. Nevie si tu zvyknúť. V noci vystrája.

Radko si znovu ľahol, obrátil sa na druhý bok, ale Štoplík nemohol zaspáť. Kto je ten Tartas? Také podivné meno! Možno ani nie Bosorka, ale čarodej Tartas zakliať Radka. Štoplík ho znovu zobudil:

– Nesmieš zaspáť. V spánku ťa Tartas ľahko zakľaje!

Radko sa znovu posadil a rozospato sa Štoplíka opýtal, čo mu to hovorí.

Štoplík ešte raz Radkovi povedal, že nesmie zaspáť, lebo v spánku ho Tartas ľahko zakľaje.

– Joj, ty! – povedal Radko. – Ved' Tartas je obyčajný africký lev. Ale mladý, preto si tu nevie zvyknúť, a teraz ma už nebuď!

Radko raz-dva zaspal, ale Štoplík nedokázal prestať myslieť na Tartasa.